Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 3 МАРТ, 1988 ШУ. ★ № 27 (7530). ★ Мах 3 коп.

ТАХАН НОМЕРЕ:

ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ПЛАН — XIX ЕРРИГСОЮЗНИ ПАРТКОНФЕРЕНЦИ ХЬАЕЛЛАШ!

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Пачхаьалкхенга хьайбай продукци йохкача дикача оагIорахьа белгалбаьннача шоай боахама цIи яккха аьнна шийга дехар дича КПСС Грозненски райкома юртбоахама отдела заведующе Демельханов Мухьмада уйла еш дукха ха яккханзар.

— Эггара дIайхагIдола дешаш ала деза «Советская Россия» яхача колхоза хьайбаш леладерех, — аьлар цо. — Детташ долча доахана Iул доккхагIа хиннадеце а, ер шу дIадолалуш цар дош деннадар шийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера пачхаьалкхенга 240 тонн шура йохка. Из — соахка ехкачул 14 тонн дукхагIа. Из атта гIулакх доацалга кхета а деш, дIаболабаьб колхозхоша болх.

Шера хьалхарча квартала планагIа колхозо йохка езар 24 тонн шура я. Хьайбаш леладерий таханарча хьалашка хьежача чоалхане декхар да из. ДукхагIдола доахан декъа да, хIанз мара дахка доладеннадац уж. Цул совгIа, бIаьстан юхье доакъар а лорадеш тела дезаш хул.

ХIаьта а колхозхой дика лоархIабу шоашта хьалхашка латтача декхарех. Январен февралах хьалхарча пхийтта дийнахьен цар пачхаьалкхенга ехкай 14,4 тонн шура. План кхоачашъяь Iийнабац уж, тоъал тIеххкоачашдаьд шоаш тIайийца социалистически декхараш а.

Укхазарча хьайбаш леладераша къайлакххахьац шоай къахьегама толамаш колхоза правлене, партийнни профсоюзнии организацеша шоашта еча йоакхонца дувзаденна долга. Дукха даьд боахаме наьха хьашташ кхоачашдара, овсарегIа болх бе, пайданегIа салаIа таро лу хьалаш хьадара.

Деша дай бац

Цхьабакъда, массадолча Грозненски района боахамашка дац цу тайпара хьал. КIезига бац тIехьабусараш, цхьацца бахьанаш а доахаш, шоашта тIера бехк баккха гIертараш. Царех ба «Молочный-1» яхача совхоза кулгалхойи хьайбаш леладераши.

Укх шера хьалхарча квартале пачхаьалкхенга 450 тонн шура йохка езаш ба из боахам. Цхьабакъда, из дара йилла ха чакхъялара диъ кIира мара дисадеце а, дIаеннар еррига а 174 тонн (38 процент) мара яц.

Мишта нийсденнад цу тайпара хIама? Цу хаттара жоп иштта делар совхоза парткома секретара С. Тесаева.

— Фу дергда оаха, — Iокедар из, — тоъал ха я гIожа доакъар кхоачаденна. Йол а ча а кхоачам болаш Iоадаьдац совхозе гурахьа. Цигара хьадоагIа деррига. Масала, силос Ставропольски краера хьакхухьаш я. Тахан хьайбашта дIакхоачар доагIачох ах мара дац. ХIаьта а цхьаккха хIама ца деш, тхо дагIа аьлча а нийса хургдац. Ши ферма вIашагI а теха, цаI йола хьайбай комплекс хьаяьй укх деношка, цига кулгалде хьожабаьб йоккха опыт йола нах. Шоашта хьалхашка латта декхараш довзаш, уж дизза кхоачашдеш а къахьегамхой ба тхо долча. Царех я ВЛКСМ XX съезда делегат, доярка З. Закиева, партгруппорг С. Азимова. Бакъда болаш ба болх юхатеттараш а. Планаш къоачаш ца еш, къахьегама дисциплина лоха йолаш хьабоагIа дояркаш Г. Техарзаева, С. Бабуева, кхыбараш.

Шеко яц, совхоза кулгалхой, хьайбаш леладераш сихха тоха ца лой, нийсдалийта кхоачамбоацараш дIадаха аьттув баргбац.

Кердадар юкъедоаладаьд

«Калиновский» совхоза къахьегамхой юрта боахама культурай боккха хьувкъам чуийбе Iема ба. Экономически даькъе Наурски районе чIоагIагIболча боахамех цаI ба из. Цунна кулгалдеш ва юртбоахама Iилмай кандидат Густяков Василий Степанович. Совхоза коллективо майрра балха юкъедоаладу Iилманеи практикаи карагIдаьннараш, ше Iоаяьча опытага хьежжа кIоаргду цо уж.

ХIара шера алсамдоах боахамо цIена пайда эцалга. Масала, дIадахача шера совхоза касса цхьа миллион 44 эзар сома йIаьхегIа хилар. Мичахьара хьадоагIа уж толамаш? Укхаза эргало яьча керттерча бахьанех цаI да коллективни подряд.

Кердадар массахана увзалуш, фу хургда-те яхаш тIаэц коллективо. Иштта хилар «Калиновский» совхозе а. ТIатеIIа кхетам балара болх бича а, аханел кIеззига дукхагIбола комсаш лелаераш мара коллективни подряда хьисапе болх бе раьза хиланзар. Цхьабакъда, цу тайпара къахьегаш шу даьлча, хьувкъам чуийцача массане кхетадир кхоанен дIоагIа подрядагIа болх берий бе доаллалга.

— ДIадахача шера къахьегама овсарле 9 процент лакхъе лаьрхIа дар тхо, — яхаш, дувц боахама керттерча экономиста Проскудина Лариса Михайловнас, — карагIдаьннар — 46 процент! Бакъдар аргда аз, цу тайпарча хьокхамга вIалла доггдоахаш а хиннаяц тха коллектив. ХIанз мара бокъонца кхетадаьдац оаха мел йоккхий таронаш йолаш я подряд.

Из нийса да, цхьабакъда, цу тIа IотIа ца техача дарггдац цу наькъаца совхозо кадраш ца таара проблема а къоастаяь хилар. Комсаш тIа хьалха къахьегаш ши бIаь гаргга саг вар. Из дале а, нах а техника а кхоачам болаш яц яха къамаьлаш хозар. ГIулакх бокъонца хувцаделар подряд юкъейоалайича. Комсаш лелаечара 50 болхлои 15 механизатори мукъабовлийта а уж кхыча участкашка дIахьожабе а аьттув баьлар. ДикагIа пайда эца баьлар техниках. Кхы тIа трактораши инвентари оэш яха хабараш диццала доладелар. Массарел мах болаш дар творчески къахьега наьха таро хилар.

Болхлой хIанз хьежац керттерча агрономо из е вож де аларга, шоаш къоастаю комсашта молхаш, хий тоха деза, мугIарашта юкъе гIолла культиватор яхийта еза ха. Бригадира бе доал малагIа мероприятеш чакхъяха еза, мел удобренеш, дохьажа химикаташ тоха еза тIаяздаь технологически карта. ХIаьта цу дерригача балхашта финансировани яра эша чекови книжка а бригадирага да. Цунга хьежача хIаранена гу мел пайда ийцаб лимитех, мел рузкъа кходаьд, ца доагIаш доадаьд.

— Комсашта доал дара операцеш геттара дика чакхйоах совхозе, — йоах керттерча агронома А. Омарова. Iимерца йолча хана цхьанна а механизатора гаьнашта е молхаш а, е хий а тохарггдац, хIана аьлча хов цунна цох зе мара, пайда баргбоацалга. Цудухьа из 3—4 сахьат хьалха гIатта, балха хьава кийча ва.

ТIаккха мишта латт совхозе материальни а моральни а поощрени елга? Н. Татарин, Б. Хутиев, В. Зазуев, Н. Улаков чувоагIа звено раьза хилар цхьан ханна бархIлагIчеи йийтталагIчеи бригадашта эшаш йола Iалашо е. Договораш оттадир цхьаннахьа 105 гектари шоллагIчахьа 94 гектари комсаш царна тIачIоагIъеш. Нагахьа санна хIара гектара тIара планагIа 70 центнер продукци яккха езаш уж хиннабале, хьаяьккхар 81,2 центнер яр.

Иштта хьийга къа накъадаьлар механизатораштa, планал совгIа яьккхача продукце чотагIа царна хIаранена 9,3 тонн комсаш язийр. Уж цар заводе дIачуенначули царех боагIа мах хьанийцачули тIехьагIа чот техар шера шоай киса кхаьчачоа. Из алсамо дар — хIаране шийна баь пайда 5838 сом.

Цхьабола нах индивидуальни подрядагIа къахьегаш хилар. Царех гектарникаш оал. Масала, царех цаI Хаджиева Аймани 5,5 гектар йолча комсашта доал деш я. План 72,5 центнер йолаш, хIара гектара тIара 125,8 центнер мерза гайдолгаш даьхад цо. Шера Аймане даьккха алапи — 4618 сом. Цул совгIа 2,69 тонн комсаш а язъяьй цунна. Цу тайпара масалаш дукха да.

ХIанз дехар де дезац нахага бригадни подрядагIа болх бубалара оаш, яхаш. Укх шера январе а феврале а дукха заявленеш хьачуеннай цар цу хьисапе къахьега шоаш ловш ба, аьнна. Масала, Уланова Надеждас, виъ сага когаметта болх а беш, пхийтта гектар комсаш лелае договор оттадаьд совхозаца.

ХIанз денз боахамера еррига комсаш бригадниии индивидуальнии подрядагIа дIайийкъа хургья. Цо аьттув лургба кхы доккхагIдола къахьегама толамаш даха.

Б. ГАНИЖЕВ.

ГАЗ ЧАКХЙОАККХАРИЙ БЕРКАТЕ КЪАХЬЕГАМ

Дикача къахьегама толамашца чакхбаьккхаб карарча шера хьалхара ши бутт Грозненски газ чакхйоахача заводa чуйогIача Вознесенски филиала коллективо. Итташ эзараш сомий маьха я цо планал совгIа арахийца продукци, цкъаи ахазеи гаргга лакхъяьй къахьегама овсарле. ХIаьта дIаяла йоагIачул тIех пачхаьалкхенга цо дIаеннай кхойтта эзар сома маьха йола продукци. Уж хьокхамаш гойта коллектива аьттув баьннаб дерригача шоай кхоачамех лерттIа пайда а ийбеш, тIехдика социалистически яхь вIаштIехьъяьккха, еррига технологически процессаш цхьаккха даккха гIалат доацаш лелаяь хилар бахьан долаш.

Цу толама ший доккха дакъа юкъедихьад В. Клочков керте латтача комбинированни установка барттайнача интернациональни коллективо. Из я яхьа итогех участкашта юкъе котъяьннар а.

Филиала кхыча подразделеней коллективашца лоаттаярал совгIа шоайла а шерра социалистически яхье яьннай установка сменаш. Царех таханарча дийнахьа дикагIъярех лоархIаш я вокхагIвола оператор Золотухин Валерий керте латташ яр. Ший болх дика бовзаш, декхараш леррагIа кхоачашдеш саг ва смена кулгалхо. Из ва бригада совета председатель а. Иштта, хьинаре дакъа лоац юкъарча вахаре цун новкъосташа а. Масала, оператор-машинист Филиппова Наталья Малгобекски горсовета депутат я, хIаьта къона оператор Батыжев Альберт ца малара общества член а волаш, хьинаре къовсам лоаттабеш ва наьха унахцIено хIалакьеча цу зуламца. Цу дерригне а смена коллектива аьттув боалийт ший декхарех дика лоархIае. Цудухьа бIарччача филиале а наха лоархIаш а царгара масал эцаш а я из йоккха йоаца коллектив.

СУРТАШ ТIА: 1). Комбинированни установка; 2). (Ааьрдехьара аьттехьа) Н. Филиппова, А. Батыжеви, В. Золотухини технологически процессах дагабоалаш латт.

Р. АУШЕВА сурташ.

Дохаргдоаца доттагIал

Иштта цIи йолаш вIашагIкхетар хилар укх деношка Грознерча № 18 йолча юкъерча школа дешархой Болгарера баьхкача хьаьшащца. ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш бар пионерски отряда председатель, йоккхагIа йола пионервожати, школа кулгалхоша хьийха хинна Грозненски гарнизонера эпсараш — салтий. Болгарера баьхка хьаьший тIанийцар школерча пионерски цIагIа.

Хьаьший хьабоагIача хана комсомольцашеи пионерашеи царна духьала ара а баьнна, ашараш а лекхаш, гIадбаха школе дIабигар уж. Бераш хоза а хеташ, хьежар царна тIадувхача, шоай къаман хьисапагIа тийгача барзкъашка. Шоайла дIа-юха байзачул тIехьагIа, бераштa хайра уж барзкъаш Болгарерча кхалнаха тийгалга. Вай бераштa хацар Болгарерча пионераштa эрсий мотт ховлга. Из тIехьагIа гучадьлар. КИД-е торжественни собрани хилар, цига къамаьл дир КИД-а кулгалхочо Татьяна Викторовнас. Цо аьлар: «Болгарера хьаьший вай школашка дешаш бола дешархой ба. Уж баьхкаб Советски Союзе шоай даьшца-ноаноща. Болгараш вай республика предприятешка, учрежденешка 5 шера болх бе лаьрхIа ба. № 18 йолча школерча дешархоша Пономоренко Оляс, Тишкова Виленас дийцар Болгаре исторех, цар традицех, къамах лаьца. Къаьстта цар баьччаех. Цул тIехьагIа дош делар Болгарерча дешархошта. Къамаьл дир Илиева Ивас. Цун 15 шу даьннад, из я Грознерча № 44 йолча юкъерча школера дешархо. Из енай вай долча ший даьцеи наьнацеи. Грозненски медицински училище деша яха безам болаш а я из. ДIахо къамаьл дир Пяткова Нелис. Нелий 16 шу даьннад, из а енай ший даьцеи наьнацеи, 9 классе деша ягIа из. Художественни училище яха безам ба цун. ТIема гарнизонерча салташа а хьаьшашта ловцаш даьхар. Вай пионерашта хьаьшаша совгIата сийна бос бола пионерски галстукаш елар. ХIаьта вайчар царна юха совгIата значокаш, сувенираш, открыткаш тийлар.

Цу вIашагIкхетарах массавола саг раьза а волаш, ашараш а лекхаш доккха цIей хилар. 10 классе деша дагIача бераша лезгинка яха халхар гойтар хьаьшашта.

ТIаккха хьаьшаша хIама диаьчул тIехьагIа цхьана сурташ а даьхар.

А. АРСАМИРЗАЕВА.

ПОДРЯДА—ШЕРРА НИКЪ

РАЬЗА ХIАНА ХИЛАНЗАР?

Вай республика юртбоахаме чIоагIа мела юкъейоагIа дезала подряд. Тоъал во латт из гIулакх хьайбаш леладеча даькъе а. Из нийсдалара цхьадолча бахьанех дувцаш я ер материал.

Юкъерча Ачалкхера Заманкуле бодача новкъа хьайирзар хий кхухьа машина. Оаха кулг айдича сецар из. «Алханчуртский» совхоза № 1 йолча шурий-товарни ферме дIадига тхо, аьнна, оаха дехар дича, велавелар шофер.

— Со а ва цига кхача везаш, — аьлар цо. — Цхьана дIагIоргда-кх вай.

НаькъагIа долхаш водительца Малароев Русланаца къамаьл хоттаделар тха. Цо дийцар ше хий кхухьача фермера гIулакхех, цига болх беча нахах. Къаьстта сий деш цIи йоахар цо ГачаевгIари ИсратовгIари дезалий.

— Доярка Гачаева Амината цIи ца йовзаш хургдац шо, — йоахар цо. — Массехк шера халкъа депутатий Малгобекски городской Совета депутат хиннай из, хIанз юртарча Совете хержай. Наьха тешам беннаб цох. ХIара шера совхозерча дояркашта юкъе хьалхалатташ хьаенай из. ДIадахача шера итогех эзар сом преми еннай цунна.

Эггара хьалха дагаера сона малагIча дезале хьалкхийнай-те Аминат, яха, уйла. Ховш ма дий цхьабола вайнаьха кагий нахи мехкарийи хьайбашца болх барах озалуш болга.

Ферме дIакхаьчача вайзар сона боккхача дезала да Гачаев ГIайтаки цун сесаг Халисати. Дуккха шераш да цу шинне ферме къахьега. ГIайтак бежаIу ва, Халисат — доярка.

— Тха йоI Аминат Орджоникидзе дешаш я, — аьлар Халисата. — Из цигара цIаялцца цун группага хьожаргья, аьнна, дош деннад аз. Болх шозза тIакхийттабале а, гIулакх дика дIадахар бахьан долаш, сатув са, кIаьдъялар фуд хац.

Укх тIеххьарча шерашка социалистически яхь Аминатаца лелаяьй цо. Доккхалдеш дувц нанас цкъа ше, тIаккха йоI хьалхьайоалаш лоаттабаьча къахьегама къовсамах. Цо новкъостал дора толамаш даха.

ХIанз цун шоллагIйола йоI Марет я доярка йолаш цунца цхьана къахьегаш. Амината санна, цунна дIахьех Халисата шура яккхареи хьайбашта доалдареи къайленаш. Цунна шийна уж дукха яйзай бIаьхача вахара новкъа. КхоалагIйола йоI Макка Iаьсашта Iунал де Iомаяьр а из я.

Дас дIадоладаь гIулакх дIаходихьар, къонгаша Имранеи ВахIидеи. Уж а укхаза ферме бежаIуй болаш къахьегаш ба. Соахка 160 бежана шийтта тонн дулх тIакхетийтар цар. Из ши-шегIа хинна хIама дацар. Цхьаболчарна мотта хургда бежаIучун гIулакх доахан доажадича даьннад, аьнна. ГIалат ба уж — из ва хьайбашта доакъар дуллар, хий моладер, мовхьаш тIадоттари Iодоассадери, кхийнашка цIено ер. Зоотехника а ветеринарни лора а балха говзалаш йовзаш хила веза из.

— Массарел доаккхагIдола Iилма хьайбах къахеташ, из дезаш хилар да, — яхаш вел ГIайтак. — Оаха тхоай итте дезалхо Iомаваьв цу гIулакхага. Доярка хила кийчлуш я зIамагIйола Аьсет. Со теш Аминатал из тIехьаюсаргйоацалгах.

ГачаевгIар боацаш, ферме болх беш ба шоллагIбола дезал — ИсратовгIар. Абукара — дезала даьна — дагадоха маганзар ше хьайбашца болх бе волавенна шу. КIезига ха яц из хинна, дукха хий Iодахад цу хана денз. Халон аттои цунца декъаш, дукххача шерашка доярка йолаш хьайоагIа цун сесаг Яца. ТIеххкочашъяьй цо шура яккхара йола соахкара планаш, иштта дика дIадоладаьд карара шу а. Сийлахьбоккхача Октябра 70 шу дизара сийна йоаржаяьча социалистически яхье хьинаре дакъа а лаьца, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера планаш цIей хьатIакхоачача деношка кхоачашйир цар мехкараша, дояркаша Сацитас, Розас, Яхийтас, доахан доажадеш волча цар воIо Хьамзата. Ферме уж ши дезал мара болх беш кхы саг вац. 1987 шера планах 2200 килограмм йолаш хIара кхоабача Iаттагара 2690 килограмм шура яьккхай укхаза. Цох 85 процент яр пачхаьалкхенга ехкай. ТIеххкоачашдаьд хьайбашта дулх тIакхетийтареи Iаьсий хьалкхедереи декхараш. Дика да укх шерара гIулакхаш а. Цхьан дешаца аьлча, хьайбашца болх бе ховш а ловш а нах ба ГачаевгIари ИсратовгIари.

«Ма дика хургдар цар болх дезала подряда хьисапе вIаштIехьбаьккхача», — яха уйла ессар цIаьхха са дег чу. Договор оттаде мара ца дезаш, деррига а кийча да. Мишта нийсденнад-те Iалаьмате пайдане а вай мехка дуккхача моттигашка хьаллаьца а йола из къахьегама форма укхаза юкъе ца йоагIаш йисар? Кхетадаьдац-те совхоза кулгалхоша из динза даргдоацалга?

Из хаттар дир оаха боахама керттерча экономистага С. Чапановга.

— Фу дергда, уж шоаш раьза ца хилча, — аьлар цо. — Хьалха даькхад, дIааьннад. ДIаэца тигац.

ГIайтакас а Абукара а харцдинзар из иштта долга. Цхьабакъда дезала подряда хьисапе шоай болх бе безам бац аланзар цар.

— Оаха балха керда форма хьатIа ца эцара бахьан керттерча даькъе доакъарца дувзаденна да, — аьлар ГIайтака. — ДукхагIйолча хана кхоачам болаш а дика а хилац из. Баьца къе я даьгIенаш. КIезига хьатIакхухь комбикорм, барда, хий машинашца хьатIакххахьа дезаш да. ТIаккха мала лоархIавергва цу хьалашка бIарччача фермана доал де?

Къамаьл дац, дезала подрядагIа болх белга бехктокхаме хIама да хьайбаш леладеча хIаьта а. Цудухьа боахамий кулгалхоша, керттерча специалисташа деррига а де деза из прогрессивни балха форма вай вахаре чIоагIъенна дIаоттаргйолаш, къахьегамхой инициатива биззача боараме гучаяккха таро хургйолаш.

М. КАРТОЕВ.

Партийни вахар: фуд перестройкана новкъарле ер

ХIанз а дIаяьннаяц къаьна оамалаш

Заводской партийни организаце а партком а перестройка яра тахан беча балхага хьежжа ала йиш я дукха а проблемаш чу а лоацаш, хоадам болла форма а йолаш из бац, аьнна. ХIанз а болаш ба шекбувлараш, кердачо фу дахьаргIахьогI, аьнна кхераш бIарахьежараш. КхоалагIа шу да боахама механизмана перестройка яра хьалашка оаха болх бу. ХIаьта дIадахача шера йизза хозрасчет а шешийна финансировани елга а юкъе а доаладаь къахьегаш хиннад тхо.

Боахама доал дара керда ча хьалашка довларца фу хувцаденнад коллективе? ТIеххьара хьахулар лаьрхIача коллектива хьалаш тоалуш доагIа ала йиш яц. 1984 шера из цифра 10,7 миллионага мара дIакхачанзар. Заводо кхочашъяьяц поставкай договораш юкъе а долаш, продукци маьхала яккхара 1987 шера план.

Перестройка яра партийни организаце беча балха мах бе беза хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллектив оарцагIъяккха цунна харга хьежжа. Гуш да дуккхача кулгалхоша, партком хIанз де дезар ца делга кердача хьисапе болх вIаштIехьб а к к х а р а, тIачIоагIъяьча участке гIулакхаш тоадарах бола бехктокхам лоха хилар. Халахете а доккхача гIулакхаштIа болча наха шоашта а хац практически балха тIа боахама доал дара йола хIанзара методаш юкъекхувла, царех пайда эца.

Ала йиш яц цу гIулакха тхо хьалхагIе а оарцагIдаьнна хинна дац, аьнна. Заводе вIашагIъехкача курсашка дешаш хиннаб кулгалхой, специалисташ, партийни организаце секретараш.

ХIанз оаха хадданза теркам тIалоаттабу гIулакх да производства чура механизм эргаяьккха тоаелга. Керттерча производства цехашка юкъедоаладаьд оттаяьча номенклатурага хьежжа кийча продукци планово дIаухийтилга Iалашделга. Хийцад гIулакхерча наха беча балхах премеш телара хьалаш, кердача тарифни ставкашкеи окладашкеи довлара болх беш а да. Тха боахама чурча механизма керда модель оттаяьй оаха дIадаха шу чакхдоалаш, хозрасчетах йола положени санна из чIоагIъяьй къахьегама коллектива?

ХIанз планови бола керттера хьокхам ба дуккхача подразделенеша беча балхах мах бара из цаI мара доацар, оттадаьча договорага хьежжа натуральни выражени йола продукци арахецара план кхоачашъелга Iалашдар.

Бригадирагара директорга кхаччалца болча кулгалхой, партийни а общественни а организацей, завода экономически служба декхар да заводa чурча хозрасчетах йола положени массанена а кIоаргга дIайовзийталга а биззача боарамца из балха юкъейоалаелга а. ДIадахача шера декабрь бетта цох лаьца семинар яьй оаха цехий начальникашца а экономисташца а, цу тайпара йола семинарски занятеш ергъя партийни организацей секретарашца, цехкомий председателашца, къахьегама коллективай Советий председателашца, депутатски группа членашца. Дувцачох нах дикагIа дIакхетабар духьа тIехьа дале а, хIанз шерра агитационни болх бу оаха. «Машиностроитель» яхача дуккха а тираж йолча газета тIеххьарча номерашка оаха кепатехай цеха чурча хозрасчетах йола положени.

Заводо тIеххьарча пхе шера баь болх тахкача гучадоал промышленни объекташ, нах чубаха фусамаш укхаза хьалъеш ца хинилга, керттерча а гIон йолча а производствана технически перевооружени ца яьлга. Цудухьа 12 йола пятилетка дIайолае езаш хилар тхо тишъенна, къаьна керттера фондаш а йолаш, цул совгIа хьалха хинна лакха говзал йола кадраш а яцар. Уж лоархIаме дола кхоачамбоацараш дIадахара хоадам бола программа оттa а яь, хIанз чакхйоаккхаш да тхо. Коллектив чIоагIъяр духьа социальни дешаш къестаду, технически перевооружени е доладеннад. 1988—1990 шерашка лаьрхIад 60 единица керда оборудовани оттае, цу юкъе хIанзара обрабатывающи центраш, ЧПУ йола станокаш, роботизированни комплексаш а йолаш. Карарча шера доазол декхьара тхога кхача езаш я числовой программни управлени йола йоккха станокаш.

Иштта къестадеш да тхо нах чубаха фусамаш хьалъяра дош а. 1988 шера хьалдаьдаргда общежите хьисапе 120 квартира йола шп цIа. Иштта 1989 шера хьалде лерхI 160 квартира йола цхьаькха а цхьа цIа, плана юкъе да 200 моттиг йола профилактори хьалъелга.

Партийни а профсоюзни а организацеша, предприяте кулгалхоша дика кхетаду заводе тIеххьарча шерашка этта дика доаца хьалаш тоадара нахаца айхха бувзам а болаш, болх бе безилга, сага фактора лоархIам лакхбанза баргбоацилга. Хьалхашка латта проблемаш къоастаяра къаьнара методаш пайдана яц, хIаранега кхоачар а хила деза цо болх барга хьежжа. Завода болх а къахьегача коллектива вахара хьалаш а тоадалар дувзаденна хургда боахама механизмана перестройка а яь, хьалхашка латта декхараш сихха къоастаде тхона харга хьежжа.

Н. КОЛПАКОВ,
«Красный молот» яхача завода парткома секретарь.

Болхлочун уйлаш

МИШТА ДОЛХ ВАЙ КХОАНЕНГА

Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача тха заводе укх тIеххьарча хана хиннача партийни собранешка дийца керттера деношка кхоачамбоацарашца, производствана эшачунца дувзаденна дар. Майра, ира къамаьл дир хIаране. Партбюро секретара А. Манкиева а кхыча коммунистий а къамаьлашка ладувгIаш сона дагадехар: дукха ха я-кх иштта нийса а даггара а къамаьл тханцига ца хула. ХIаьта из эшаш дар дукха хьалха денз.

Духхьал хоза дош алар духьа яхац аз из. Тха предприяти тахан халача хьале этталга гуш да массанена а. Шу даьннад завода коллектив госприемкана юкъе а йоалаяь, болх беш йола. Берригаш кийчлуш бар из производствана юкъейоалаеча хана. Хьалхарча даькъе цунга хьежаш а коллектив кийчъеш а яр парторганизаци. Кlезига дац даьр. ХIаьта малагIа да бухсоццаш цох хьахиннар?

Цу хаттара жоп луш хилча вай ала дезаргда цхьацца дола гIулакхаш дика чакхдоалаш дале а, нийслуш дола кхоачамбоацараш дукха хиларах.

Цу хьакъехьа ледарло гучаювл партбюрогара а. Итташ масалаш доаладе йиш я цунах лаьца а, амма аз-м массехк масал мара доаладац, уж а тоаргда, аьнна, хет сона.

Партбюрос а цехашкарча парторганизацеша а кIезига теркам тIаахийтаб социалистически декхараштa. Из бахьан долаш ерригa цун пункташ а «даьсса къамаьл» хинна йисар дIадахача шера. Цул совгIа паччахьалкхен план а 90 процент мара кхоачашъянзар заводо. Ши миллион сом совгIа маьхa продукци дIаяла вIаштIехьдаланзар потребителашта.

Вешта аьлча, лаьрхIар дукха хиннадале а кхоачашдаьр кIезига дар. Ала деза, цу даькъе дукха бехк ба тха поставщикий а, кIезига яц тхона хьакхачанза йиса материалаш. Иштта каст-каста телхаю тха поставщикаша бийдал лоаттаяра йола графикаш а.

ХIаьта хIана нийсденнад партбюрос кулгалхошкара-коммунисташкара, администрацегара эшшача тайпара уж кхоачамбоацараш дIадоахалга хьа ца дехар?

Укх шера 1-ча январе самофинансированеи йиззача хозрасчетеи системагIа шийй болх дIаболабаьб заводо. Сона хетачох тхо хIанз а кийча дацар цу гIулакхага довлара. КIала кIийле йоацаш дац аз дувцар.

Геттара во я тха къахьегамеи технологически дисциплина. Тхо, коммунисташ, цу кхоачамбоацарашца тайнад, уж дувце а — тхоайла мара дувцац. Уж дIадахара дола наькъаш а лехац. Вешта фу ду цу хьакъехьа партбюрос? Цо а моттийта дувц, протоколаш язду, совещанеш ю...

ХIаьта заводе хержача цу органа членаша кIезига йоакхою идейно-политически, организационни, атеистически, интернациональни кхетам болхлошта балара. Цу тайпара цар шоай болх лелабарах оаха, цехий секретараша, активисташа — тхоай декхараш вогIа кхоачашду. Хано дIадеххача тайпара еш терко а яц тха балха. НаггахьадIачу а дийхе кIезига-дукха гIар елга мара кхы цхьаккха тайпара профилактически, гIалаташ ца дувлийтара болх биц къонача къахьегамхошца общественни организацеша, предприяте кулгалхоша.

Кхы а цхьа уйла я са. Харцахьа хургда парторганизаце мел долча кхоачамбоацарий, гIалатий бехк духхьал А. Манкиевна дIатIабиллача. Из къона секретарь ва, хIаьта уж дуккхача хана денз хьаIайна гIалаташ да.

Профсоюзни комитета балхага хьежача а гучадоал социалистически декхараш кхоачаш ца дара даькъе цун а бехк болга. Профкома членаша кIезига теркалду балха хьалаш, социально-бытовой хьашташ, цу органа керттера декхар да социалистически яхь леpттIа вIаштIехьяккхар, цунна юкъе дакъа лоацараштa гIо дар. Вешта профсоюзни организацес из гIулакх дукха формализм йолаш, къаьнарча методагIа лeладу.

Геттара ледара лел производство технически кердаяккхара гIулакхаш, телхаеш я кхерамзлен техника. ХIаьта а, вай ма аллара, партбюрос ца зувш чакхъювл уж моттигаш.

Дукха ха йоаццаш хиннача партийни собране коммунисташа М. Хаутиева, В. Цурова, М. Имагожева, Л. Орловас, Т. Халгуева, М. Гадаборшева, М. Банхаевас. А. Имагожева, Т. Цурова шоай выступленешта юкъе дийцар цу кхоачамбоацарий хьакъехьа. Уж дIадахара шоашта бакъахьа хеташ дола наькъаш, белгалдаьхар цар.

Я. САГОВ,
«Электроинструмент» ГI. Ахриева цIерагIача завода токарь, цехерча парторганизаце секретарь.

ДОАЛ ДЕШ ЦХЬА ДА ХИЛЧА...

Сунженски районерча «Заветы Ильича» яхача колхозе дика бовзаш ба Дербичев Аслангире дезал. Соахка ноябрь бутт болалуш керда, лоархIаме гIулакх дIадоладир боахаме. ХIара сагага 60 бежан а кхоачийташ, скотникашка дIаделар укхаза дерригa доахан, дезала подрядагIа царна Iунал а дерг-долаш. ХIаьта кердача формагIа къахьегара эггара хьалха раьза хиннар вар Аслангири. Шийй сесагацеи шоллагIволча воIацеи леладе цо дIаийцад 180 шинар.

Боахама администрацеца цо оттадаьча договора тIа белгалдаьккхад аванса хьисапе хIара дийнахьа 3 сом 67 кепиг ахча йидергдолга. ХIаьта нормал тIех дозал тIакхетарга хьежжа перерасчет а еш, шу чакхдаьлча хьаэцаргда юхедиса ахча. Цул совгIа ца дойташ уж шинараш дахкаргдолча ханага дIакхаччалца хьалхедой кхы тIа премиальни а лургда дезала подрядагIа болх беш бараштa. Договорага хьежжа Iалашдаьд царна мел эшаш дола доакъар а.

Колхозе со нийсвеннача дийнахьа шийй шин воIаца Русланацеи Мухьмадацеи цхьана дерригa шинараш бaзаш чу а лаьхка царна доакъар дуллаш воаллар Аслангири. База чуваьлча са теркам тIаэзар цхьан хIамо: массехк клетка а яь йийкъаяр из.

Аслангире йоах:

— Пхийтта шу да аз болх бу, царех ворхI шера укх боахаме скотник волаш хьа а воагIа. Доахан дика дайзад сона цу юкъа, царна эшар фуд-малад хов, практика а дикка йолаш ва. Цудухьа айса доахан кхаба хьаэццаше а массехк группана дийкъар аз. Хьажал, укх клетке латт цхьатарра ха йола шинараш. ДегIа а тоаденна да уж, хIаьта вокх клетке латтараш дикка эсалагIа, гIийлагIа да. Цудухьа царна юа хIама а йоакхо а дукхагIа эш, рацион а дикагIа хилийта еза. Цамогаш хиннараш лоаттадеш а къаьстта моттиг я са, царга дукхагIа хьож со, хIаьта унахцIена, тоаденна дарашка хьожийт сайн къонгаши сесаги. Дезала подряд яхар, сога хаьттача, геттара пайдане форма я. ЛерттIа Iа болх хьабой гаьнна «дIаьхий сомаш» даха аха везаргвац. Аз санна дезала подрядагIа болх беш ба хIанз Тумгоев Ахьмади Боков Асхьаби.

Оаха къамаьл деча юкъа хьатIаера чах етта тележка тIехьатесса йола трактор. Корашчу гIолла базе ча хьачутесса волавелар цхьа зIамига саг, хIаьта цунгара из хьа а эцаш хьаьшчу Iодуллаш воаллар цул а зIамагIа хургвола шоллагIвар.

Шийга со хаттар малагIа де воал ховш санна, вела а къежа, Аслангире аьлар:

— Трактора тIарвар тха воккхагIвола кIаьнк Руслан ва, 10-ча классе дешаш ва, ше мукъа волча юкъа сона гIо де хьавенав, хIаьта шоллагIвар зIамагIвола Мухьмад ва.

Дикка ха яьккхар аз цу барттайнача дезала балхага хьежаш латташ. ГIар-тата доацаш, тIачовхар, цIимхара йист хилар доацаш хIаране хьаду ши-шийй гIулакх, хIаьта доахана а шоай дай дика бовзачоа тара дар гIулакх, хIана аьлча царех моллагIвар шоашкахьа дIаволавелча гIаддахара хьисапе Iехар уж, кортош дIаухийтар йолхьанга тIа шоашта луча доакъаргахьа.

Дезала подрядагIа кхоабаргдолаш доахан дIа-хьа декъарах башха пайда баьнналга хIанзлехьа а гуш да, ХьалхагIа 4—5 килограмм мара ца луш хиннача хIара Iаттагара хIанз йоаккхаш яр 7,5—9 килограмм шура я. ХIаьта из хьонхам кхы а лакхбе дага ба Зангиев Тайсум керте латтача МТФ-1 дикагIбола доиркаш Тангиева Роза, Точиева Люба, Булгучева Марем, кхыбараш. ХIаьта подрядах хьахинна пайда малагIа ба ховргда апрель бутт чакхбоаллаш итогаш йинча. Цкъарчоа бIуболийташ а да ферма хьокхамаш.

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1) МТФ-1 дикагIйола доярка Тангиева Роза шийй бочагIа бола етт Цыган хьосташ латт; 2) Дербичев Аслангирий цун воI Мухьмади шинараштa доакъар дуллаш боахк.

Автора сурташ.

Ца малар—вахара хьисап

МЕЛБАЛИЙТА ЙИШ ЙОАЦА БОЛХ

Корта бохабу малараш меларца, алкоголизмаца, наркоманеца къовсам лоаттабара дечох отчет луш вар дукха ха йоаццаш КПСС Заводской райкома бюро член района чурча гIулакхий отдела начальник В. Жвалюк.

Бюро белгалдоахар, из болх отдело лаьрххIа оттаьча планагIа беш хилар. Дикка ка яьннай районера общественно - пайдане къахьегама юкъе дакъа ца лоацаш хинна нах балха оттабеча даькъе. Соахка укх ханаца нийсдича болх ца бераш, тунеядцаш дуккхагIа хьагучабаьхаб. Къахьеганза доходаш яхара тIерабарашкара хьадаьхад 47 эзар сома маьха тайп-тайпара дефецитни тovараш. Къоалаш дерашца къовсам лоаттабелга дегIаденад.

Белгалла толамаш даьхад корта бохабу малараш меларца, наркоманеца, самогон даккхарца къовсам лоаттабеча. Корта бохабу малараш меларца дувзаденна зуламаш делга дикка кIезигденнад. ХIаьта балха ха зехьа йоаелга лохденнад. Общественни моттигашка корта бохабу малараш меларца, хоадам боллаш къовсам лоаттабу. Антиалкогольни законодательство толхадаьча хIара моттигах къахьегама коллективашка хоам бу.

Райотдела болхлоша бахархошта хьалхашка, заводашка, учрежденешка беседаш ю, лекцеш еш къахьегамеи антиалкогольнии законодательстваш дIадовзийташ.

Вай вахарца товш доаца хIамаш леладеча цхьаболча нахаца къовсам лоаттабелга мела леладу участкови служба. Ма хетта латтац районе паспортни ситема Положени телха ца яра гIулакх. РОВД болхлоша паспортни режим телхаераш духхьал административни бехктокхаме озарца чакхбаьнналга лоархI шоай болх. ХIаьта дIадахача шера духхьал цхьа саг мара бехктокхаме эзавац цу даькъе. Цхьабакъда, даьча тохкамаша хьагучадаьккхачох паспортни режим гIожагIча тайпара телхаеш моттигаш хиннай Кирова, Строителей, Андреевская долина оалача поселкашка. Иштта, 1987 шера 5 июле «Грознефтеоргсинтез» производственни объединенена чуйоагIача РСУ штукатурамаляра Ткаченкос корта бохабу малар менна йолаш урс теха вийнав шийй везарг. Цу гIулакха следстви йолча хана гучадаьлар Ткаченко Строителей оалача поселке прописка яь йоаллаше а йIаьхха хана Карпински Курган яхача поселке яхаш хинналга.

Массехказа суд яь хинна В. Зинченко цхьаннахьа балха а воацаш корта бохабу малараш мелаш дийнав. ДIадахача шера август бетта шиннахьара наьха цIагIара хIамаш лочкъаяьй цо. Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш яр. Цар цIаькха а тешал ду участкови служба зуламаш леладерашца боаггIаш бола къовсам ца лоаттабара. ХIаьта участкови инспекторий балха леpттIа тIахьожам лоаттабац РОВД кулгалхоша.

Вай вахарца товш доаца зуламе гIулакхаш леладерашца къовсам бизза лоаттабелга доагIача тайпара шийй болхлошкара хьадехац В. Жвалюка.

ЦIенхаштта сатем боабеш да къахьеганза йоахача доходашца къовсам лоаттабелга ма хетта ца хилар. ХIамаш лечкъаелга, кхааш йидар, спекуляци лелаяр хIанз а цIенденна дIадаьннадац. Социалистически доалехьенна тIакхувдарца, кхааш йидарца, спекулянцеца къовсам лоаттабеча айхха шоайла бувзамаш хила деза ОБХСС, участкови, следственни отделеней службашта юкъе. Бакъда, цу даькъе кхоачамбоацараш хIанз а шортта да Заводской РОВД.

Къоалаш дарах, припискаш, спекуляци ярах дола гIулакхаш тIагIоллара тохкаш, законагIа йоагIачул следстви йIаьхъеш моттигаш хул.

Отдело бIаргкIалхара бувлийт боккхий спекулянташ, предприятешка спекуляци яра йола факташ. Масала, дIадахача шера бIаьсти гражданка Кагирова импортни парфюмери ши мах боаккхаш юха йохкачара лаьцай. Цхьабакъда, ОБХСС болхлоша ма дарра техкадац 2,5 эзар сома маьха парфюмери цо мичара енай.

Кагий къоалаш, спекуляци ярца мела къовсам лоаттабу. Наггахьа мара уголовни бехктокхаме озац уж тайпа къоалаш деш бола нах.

ЦIенхаштта сатем боабеш да районе наркомани яржаш латтилга. Учете латта дукхатIа бола наркоманаш цхьаннахьа балха, дешаш бац.

КПСС райкома бюрос из болх лакхача боараме дIабахьара йола мероприятеш белгалъяьхар. Наркоманеца болх ца барца, корта бохабу малараш меларашца къовсам лоаттабеча хьинаре дакъа лаца деза РОВД болхлоша меттел ерригача общественни организацеша. Партийни комитеташа, партбюроша чIоагIбе беза цу участкашка лоаттабу тIахьожам, политико - кхетама болх дукхагIа бе беза организацей, учрежденей коллективашка.

В. ИКРЯНОВ,
КПСС Заводской райкома орготдела заведующи.

УЛЬЯНОВСК. СССР Минмонтажспецстроя механически заводе хьаяьча кердача геттара йоккхача крана узлаши агрегаташи Жданов яхача городе дIаяхьара шийтта машиннаькъа платформа эш. 250 тонн хьалъайеча крана монтажникашта керда шийй тайпара лакха объекташ хьалъеча новкъостал дергда. Крано мухь 120 метр лакха хьалъайбу.

СУРТА ТIА: МКТ-250 яха кран тохкама полигоне.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт,
ТАСС фотохроника.

ЭЦАРХОЙ РАЬЗА БА

«Электроинструмент» яхача завода гаьна яц Назрановски РайПО № 24 йола тика. Цудухьа дукхагIбола укхазара эцархой цу заводера, трикотажни фабрикера болхлой, вIаштIардаьча цIеношка баха нах ба. Йоккха я тикас гIулакх деш йола участок, бакъда, мехкарий вIаштIехьдоал массанена а дика гIулакх де.

Тика заведующи йолча Муталиева Радимхана дувц:

— Цхьайолча хана нийслу цхьаккха хIама ца эцаш эцархо аравоалаш. Тхоай кхоачамбоацар лоархI оаха из.

Кхо саг ва укх тика чу къахьегаш. Йоккха стаж йолаш ба продавецаш Шаулиева Зоя а Костоева Кайпа а.

— Ер тика тхоай цIенна уллув хиларах каст-каста укхаза воагIаш ва со, — йоах цига нийсвеннача Р. М. Хаштырова,—саг аравалац укхазара коллектива раьза воацаш. Iуррехьа а дIаболалу акхар болх. Эггара хьалха яхьар шура я. Дукха нах гуллу из эца. Тамаш а яц. Бераш дукха дола нах кIезига бац тха городе, хIаьта бераштa чIоагIагIа эша кхача ма бий из. Наха из шура хилийта гIерташ чIоагIа къахьег укх тика болхлоша.

Цхьатарра нахаца Iимерза, царна эшар кхоачашдеш ба уж мехкарий. Дукха башхало йоацаш я цар оамалаш.

БархI шу да училище а яьккха Шаулиева Зояи Костоева Кайпеи укхаза болх бе баьхка. Цу хана денз дегIаенай цар балха говзал. ЧIоагIденнад юкъера доттагIал а.

Иштта, денгара денга планови декхараш кхоачаш а деш, махулла дикагIа наха эшараш Iалашдергдолаш ассортимент эрга а йоаккхаш къахьегаш я цу тика коллектив.

Л. ДАУРБЕКОВА,
хьехархо.

ГIАДВУГА ХУВЦАМАШ

Ши-кхо шу хьалха районе мел йолча предприятешта юкъе хадданза тIехьаюсарех яр «Назраньрайгаз» яха управлени. Дебиторски декхар 2 миллион сом дар, шийй производственни база яцар, социально - бытовой хьалаш во дар. ДукхагIча даькъе из бахьанце во яр къахьегамеи производственнии дисциплина.

Цу тайпара хьал гучадаьлар кердача кулгалхочоа шийга кхаьчача «боахама» гIулакхаш тохкача хана. Хьал да велалургволаш дацар. Ара юкъе еха латташ яр 12 автомашина. Уж тоаяра эша оатхалаш ца хилара л совгIа, кхыметтел цхьа бахьан кхоале а яцар царга хьажара, мастерскойх-м вай дувца а дувцац.

Сенгара дIаволалургва гIулакхаш бокъалгахьа дахара, хьангара гIо дехаргда? Жоп лаха атта дацар цу хаттараштa.

Юххьанца наха фу оал, царна дага дар фуд хьажа лаьрхIар З. Кодзоева. Массехк ди даьккхар цо нахага ладувгIаш, этта хьал бокъолгахьа даккхара наькъаш тохкаш. Цул техьагIа корта а болаш къамаьл хилар коллективаца. Иштта дIадоладелар сеца латтар дIадоаккхилга.

Аттачарех хиннадацар газах пайда эцарах бахача нахагара ахча хьагулделга. Цу даькъе Iайна декхар Iальмате доккха дар. ХIаьта декхар хьаьрчараш бехктокхаме озара сел йоккхий бокъонаш а яцар управлене болхлой. Вешта декхар мел хьаьрчача наьха дош суде дувца оттадича кхы гIулакхаш йIаьхача хана дита дезаргдар суда болхлой а. Селлара дукха бар газах ханнахьа ахча хьа ца тийннараш.

Коллективо лаьрхIар эхьюхь юкъедоаладе. Цу тайпара соцам а баь декхар доаллача наха хIаранена наIар тIа ихар управлене болхлой. Кхыдола дерригa гIулакхаш а дита кхаь дийнахьа наьха наIарга ухаш лiiлар уж. Лоаццача юкъа управлене кассе хьачукхаьчар 380 эзар сом, хIаьта таханарча дийнахьа из цифра миллион сомал тIехъяьннай. Из фу яхилга да аьлча, газах пайда эцачарна тIадиса хинна декхар дукха хIама ца эшаш хьаденна даьннилга да. Иштта къоастайир из проблема. Раьза ва абонентни отдела начальник Х. Эстоев. ЧIоагIа хала дар цунна дукха Iайнача цу балхах лоархIавала. Коллективо новкъостал дир.

Цунца цхьана теркама кIалхара далийтацар кхыдола лоархIаме дешаш а. Уж дерригa дика гIулакхаш бахьанце паччахьалкхен план 115 процент кхоачаш а еш чакхдаьккхар газовикаша шийтталагIча пятилетка хьалхара шу. Кхы а дикагIча хьокхамашца белгалдаьккхар цар дIадаха шу. 125 процент кхоачашийр план.

Управлене ерригача сферашка, участкашка хиннад дикагIча оагIорахьара хувцамаш. Машинаш хIанз бетонни кIийле йолча дикача кхоален кIала латт. ХIаьта уж тоаяра дика мастерской хьалъяьй. Цу чу латт токарни, сверлильни керда станокаш, кхыйола оборудовани. Ерригa машинаш болх беш я. Царна кхы а керда шиъ тIакхийттай. Технически профилактика яра кIоаг, вулканизаци я водителий доалахьа.

Управлене мел йола материалаш хьалхагIа дерригача коа дагадеххача Iокхайса яьдаяле, хIанз царна лаьрхIа дика складской помещени хьалъяьй. Эшаш дола хьалаш вIаштIехьдаьхад управлене болхлошта а. Документаци лелаяра, абонементни отдела, бухгалтерена, ПТО эша помещенеш хьалъяьй. Йоккха еце а 85 сага лаьрхIа столови а вIаштIехъяьккхай. ХIаране говзалга хьежжа дIа-хьа нийсбаьб специалисташ а. Перестройкаца дувзаденна хувцамаш ла ца могаш юххьанца дIабаьлар цхьабараш. Предприяте кулгалхоша балха юкъе кхувл кердадар, дукхагIа пайда боалаш дар. Из деча хана нахаца шерра дагабоал. Наха хеташ дар, цар еш йола критика шерра гласность а йолаш хьаллоац. Цу даькъе лостам телар партийни организаци я. Цунна керте латт С. Шибилов.

— Сона атта да таханарча кулгалхочунца болх бе, — яхаш дувц Шибилова. — Партийни, идеологически дешаш къестадеча тхоайла дика барт кхет тха шинне.

Из кхетаде а хала дац. Коммунист Кодзоев 22 шу да ленински парте мугIарашка вола. Ше инженер вале а, из цIаккха а юстара лаьттавац пропагандистски балха. Коллектива дика кхетам луш ва.

Дукха ха йоаццаш Кодзоев волча хилар со. Шийна хьалхашка дадача чертежашка чуийнна хьежаш воаллар Закре. Цо дийцар хIанз а газ чуйилланза района юрташка цхьадола цIеношхилар. Иштта Пхьилекъонгий-Юрта, ГIаьзе-Юрта, Iаьла-Юрта, СурхотIа тоъал нах ба цIеношка газ чуйилларга хьежаш. ХIаьта лаьрхIа оттаьча планага диллача 2000 шу хьатIакхоачаш ерригача районе газ чуйилла яккха езаш ма йий. ХIанз шера районе пайда эц 55 миллион кубометр газах. ТIаккха даьча лоархIамех 11—12 шера из цифра шозза лакхлургья. Цу гIулакхо района газови боахама балха тIа лоархIаме хувцамаш дергца. Уж хувцамаш теркал де деза, царна кийчо е еза хIанзе.

М. ЗАНГИЕВ.

КПСС ЦК февральски (1988 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ДЕ ДЕЗАР КХЫ А ДУКХА ДА

БархI бIаь совгIа дешархо ва № 2 йолча Карабулакски юкъерча школе. ПхийтталагIа шу да цу коллектива коммуниста Владимир Дмитриевича Соянока кулгалду. «Юкъерчеи лакхерчеи школа перестройка леламах а из чакхъяккхара даькъерча парте декхарех а» йола дош дувцаш дукха ха йоаццаш хиннача КПСС ЦК Пленума хьакъехьа В. Соянокаца къамаьл хилар штате воацача тха корреспондента, РСФСР Заслуженни хьехархочун М. Фролова.

— Владимир Дмитриевич, дукха ха йоаццаш чакх ма яьннайнй вай общество дикагIча оагIорахьа кердаяккхарах — халкъа образоване система реформа кIоаргьяoах, дувгаш йола КПСС ЦК Пленум. Хьехархоша миштa тIанийцай цун решенеш?

— Хьехархойи дешархойи Iалаьмате чIоагIа сатувсаш бар цу Пленумага. Цун материалаш Iомае дIайолайир хьехархошта, дешархошта юкъе, кхыметтел дай-ноаной а чулоацаш. Коммунисташ бола дай-ноанойи тхоай посел-керча партийни организацей секретараши вIашагI тоха лерхI оаха. Школе а дезале а берашта кхетам балара проблемех лаьца пайдане къамаьл цига хиларга догдоах оаха. Иштта оаха сатувс цул тIехьагIа берашта кхетам баларах, школана гIо дарах йола дай-ноаной отчеташ къахьегама коллективай партийнии профсоюзнии организацешка хиланза даргдоаца хIама а хинна, дIаоттаргхиларга.

ХIанз догдоахилга я дешара кабинеташи мастерскойши эшача приборашца Iалашъергхиларах, бераш физически дегIадоаладара материальни база чIоагIъергхиларах. Гадвугаш да укх пятилетка дIаяхача пятилеткерчул 1,7-зза дукхагIа средстваш халкъа образованега дIаяхийта лерхIаш хилар. 1987 шера школа зданена ремонт е а оборудовани эца а цхьа кепиг ахча ца хьожадеш дисар.

Тха школа во Iалашъяь я дешара - гойтара пособешца, технически средствашца. Цу дерригнена лаьрхIа дIадахача финансови шера 2 эзар сом мара хьахецанзар. КПСС ЦК секретара Е. К. Лигачева ше Пленуме яьча доклада тIа аьннад, хIанз вай мехка кIезига яц дIалаьрхIача цхьан дешархочоа 56 сома маьха мара дешар хьехара эшаш йола технически средстваш ца кхоачаш йола школаш, уж шозза кIезигагIа я тахан хиланза яргйоацарел. ХIаьта тха школе 10 сома маьха яраш мара кхачац цхьан дешархочоа.

— КПСС ЦК Пленума соцам тIа а М. С. Горбачева къамаьла тIа а аьннад, образоване ерригача системана перестройка еча керттера фигура хьехархо ва, цудухьа хьехархочун йоакхо елга овлангара, цIенхаштта, вIалла тIехьа ца тетташ а шеко йоаццаш а тоаде доагIа. Кагий-магий гIулакхашта цунна тIахьожам лоаттабелга дита деза. Педагогике новаторства наькъаш тIа латта духьаленаш а новкъарле еш дараш а дIадаха, хьехархочун кхоллама къахьегама хила хьакъ дола материальни хьалаш Iалашде, аьнна...

— Из дош хIанз массане а уйла еш да. Сога диллача, ший низах, шийна ховчох, шийна творчески болх бе могаргхиларах а из иштта бе безаш хиларах а теша веза хIара хьехархо. Хьехархочун знанейх, хьаькъалахи опытахи тийша а я реформа-м. ХIаьта хIаравар ший кхоллама уйлаех пайда эца таро хургхиларах тешаргвола хьал хьаде деза, хIара хьехархо профессионала боарамга кхача декхарийла ва. Из хала-м да, бакъда хиланза даргдоацаш да. Дукха болх бе а, деша а, хIара денна къахьега а деза из гIулакх доаггIача тайпара хилийтара.

Педагогически къахьегама говзанчаш болча тхоай хьехархой опытах доккхал ду оаха. Уж ба Г. Косыхова, М. Ахмадова, Л. Пенькова, М. Шевченко, иштта кхыбараш. Уж творчески дегIаухилга хьаллоац оаха.

Традиционни (административно - приказной) педагогигацара тиш мел деннар, зе деш мел дар дIадаккха деза. Хьалхарча даькъе дIаяккха еза «дешар хьехалга кхетам баларал лакхагIа латт», яхаш, йола харц уйла. Вай вахаре хийла нийслу: тIехдика знанеш йолаш вола къона саг, цунца цхьана къиза, наьха бала боацаш, моральни сакхат доаллаш хила тарлу.

ХIанз оаха лерхI урок духхьал знанеш ялара средство лаьрхIа а ца Iеш, кхетам балара, личность дегIайоалаяра средство лархIа. ХIанз оаха декхар оттаду классах кхетама балха центр хьае.

Вай массане а дика кхетае еза хьехархоша - практикаша хьакхелла вIаши гIулакхаш леладара керда педагогика. Масала, дешархой самоуправлени хилара хьалхара гIа баьккхаб оаха. Бе безаш латтар дукха болх ба, вIаши гIулакхаш леладара педагогика — из хьехархочои дешархочои вIаши юкъе леладу гIулакхаш хинна Iац. Из школасч обществаси вIаши леладу гIулакхаш а да.

Тха педагогически коллективо дика кхетаду перестройкана керда школа езалга. ХIаьта из хьае еза хIанзе. Из лоархIаме гIулакх тIехьатетта ха яц вайга.

Экономически дешар—массанена

КЕРТТЕРЧУННА УЙЛА ТIАЕРЗАЮ

«Чечингавтотранс» пачхаьалкхен производственни объединенена чуйоагIача грузовой автотранспорта предприятешта юкъе укх тIеххьарча шерашка хадданза хьалха латташ хьайоагIарех я Грозненски автокомбината коллектив. Дерригача технико - экономически хьокхамий дIадахача шера план тIеххоачаш а яь, дика дIадоладаьд цо пятилетка кхоалагIа шу. Халкъа боахама мовхьаш дIа-хьа дахьарен доходаш яреи шин бетта план толаме кхоачаш а яь, бIубенна къахьегаш я из укх март бетта а.

Уж толамаш даха цун вIаштIехьдаьннад укх шера цхьоалагIча январе ше-шийна финансировани яреи йиззача хозрасчетеи кердача системага ялара ма йоаггIара дика кийчо ярах. Из керда система ювцаш шозза хьайийлла партийни собрани хилар, иштта цу темана хетаяь болхлой юкъера собрани йир. Цу кердачох болхлой дикагIа дIакхетабара бригадашка, автоколоннашка беседаш еш хилар автокомбинатера керттера специалисташ. Цудухьа болхлоша, инженерно-технически болхлоша дика кхетадир дIадоладаьр предприяте экономика лакхлургйолаш, болхлой алапи, луш йола премеш дукхагIа хургйолаш гIулакх долга. Цудухьа предприятена тIабоагIаш бола пайда совбаккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, хьаеча продукцега дIабода мах кIезигбара, кхом баран хьурмат даран дола наькъаш техкаш болх бе болабелар уж.

Болхлошта, инженерно-технически болхлошта, гIулакхерча наха аттестаци йир. Цул тIехьагIа кхычахьа балха ваха йиш йолаш балха тIара мукъавалийтар 29 саг, царех 21 инженерно - технически болхлои гIулакхера нахи бархI саг гIонна бола болхлойи.

Цу тIа чакхдалац самофинансированеи йиззача хозрасчетеи керда система кIоаргагIа йовзийтара дола балхаш. Дика кийчъяй экономически дешар дIадахьара йола программа. Из программа йизза чакхъяккхара вIашагIъеллай автокомбината директор Татриев Мухьамад керте латта комисси. Цу коммиссена чувоагIа предприяте директора заместитель Мусаев Iийса, керттера инженер Дударов Назир, парторганизаце секретарь Арсамерзуев Хизир, керттера бухгалтер Халухаева Хадишат, воккхагIвола юрисконсультант Азиев Iумар, планови отдела начальник Артуньян Людмила, эксплуатаце отдела начальник Мунаев Хьусен.

Уж берригаш а шоай балхах кхеташ бола башха-дика специалисташ ба.

Автокомбинатера беррига нах кхаь группана бийкъа а бийкъа, хан-ханнахьа экономически дешара занятеш чакхйоахаш ба уж. Цхьан группе дешаш ба гIулакхера нахи инженерно - технически болхлойи, шоллагIча группе — мастераш, механикаш отделий начальникаш, кхоалагIча группе — водителаши ремонтникаши. ХIара группе дика кийчдаь да цар посещаемость хьагойташ дола журналаш. Оттаяьча программага хьежжа экономически дешара занятешка хIанзлехьа йийшай иттех лекци. «Фу хувцаргда самофинансированеи йиззача хозрасчетеи системага довларо?» яха лекци йийшай автокомбината директора Татриев Мухьмада, «Социальни декхараш кхоачашдар — къахьегама коллектива керттерча функцех цаI» яха лекци йийшай предприяте керттерча инженера Дударов Назира, «Къахьегам вIаштIехьбаккхареи цунах алапи телареи прогрессивни формаш» яха лекци йийшай планово-экономически отдела начальника Артуньян Людмилас, иштта кхыяраш. Дика вIаштIехьяьха дIахо а чакхйоахаш я экономически дешара занятеш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Экономически дешар боагIача боараме дIадахьара йоккха терко ю «Назрановский» совхозе. Оттаяьча программах дIахьу укхаза хIара заняти. Таханарча денга ах курс Iомаяь баьннаб дешараш. ХIара хулаш йола заняти ювз боахамерча гIулакхашца. Цу гIулакхо гIо ду ладувгIачарна ювцаш йола проблема кIоарга кхетае, Iомаеча занятех бизза пайда эца. ХIаьта ладувгIараш фудмалад дикагIа ха гIерташ деча хаттараша хьахьокх уж темах кхийтталга, цар цхьаццадола наькъаш лехалга шоай боахаме болх тоабара. Цунна тешал деш яр дукха ха йоацаш хинна аргIанара заняти. Из дIахьош вар къона агроном Ильясов Мухьмад-Сали. Юртбоахама культураш кхеяра интенсификаци ярах дар хинна къамаьл. Дика кийчвеннавар агроном занятега.

Шаьра, кхетаде атта, дег чу дужаш дар цун хIара дош. Цудухьа ладувгIачар дукха хаттараш данзар фуд — малад яхаш. Уж ха гIийртар кхыдар дар: шоай боахамга диллача фу тарлургда, фу дича бакъахьа да.

Экономически дешар дIадахьара теркам тIабохийташ ва совхоза керттера экономист Мальсагов Дауд. Цо дIакхайкаду аргIанара заняти дIахьоргьяр малав, малагIча литературах пайда ийцача бакъахьа да. Дауда ше а дакъалоац занятешка.

— Тха боахаме экономически дешар тIеххьарча хана дикагIа хиннад, ала йиш я. Хьалха ца хинна хIама ма дий ер. Юкъедаьхкад керда кхетамаш: хозрасчет, чекови система, шоа-шоашта финачсировани яр. Цудухьа атта дац тахан из болх вIаштIехьбаккха. Дукха хIамаш да наха ца довзаш, нах ца кхеташ. ЛадувгIачар къаьстта дукха хаттараш хул боахама расчетах лаьца. Тахан керттера дар да хIара саг продукцега дIадодар, хьахулар лархIа Iомавар. ТIаккха мара йиш яц чоалхане балхаш чакхдаха. Бакъдар, аьлча, тхо тхоаш а да массаза Iомадала, деша дезаш, — йоах Мальсагов Дауда.

Кастта чекови система юкъейоалаергья совхозе. Бригадашка, звеношка болх беча наха практике кхоачашдергда шоаш теоретически Iомадаьр. Цул совгIа, дIакхухьаргда хозрасчетни денош. Уж хургда бригадашка, конторе. Бригадашка — кIирацкъа, конторе — хIара бетта.

Фу пайда беннаб экономически дешаро, малагIа проблемаш я дикка Iомаянза йисараш, фуд цо луш дар ховргда хургйолча зачеташка.

М. АХИЛЬГОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Халкъа Iаьдала шерашка Кубас доккхий толамаш даьхад экономически социальнии дегIайоагIача. Дийша нах кIезига болаш хиннача Кубах массане юкъера образовани йола нах бола пачхьалкхе хинна дIаэттай Куба.

СУРТА ТIА: республика къонал.

ТАСС фотохроника.

Болгари османски Iазапах мукъаяьккха 110 шу дузаш

ШИПКА—БОЛГАРАША СИЙ ДУ МОТТИГ

Шипка — из Стара-Планина яхача лоамий лакхале. Из лакхалеи Шипкински дукъи эрсий тIемахошеи болгарски ополченцашеи 1877—1878 шерашка эрсий-туркий тIом болча хана гойтача турпалерча гIулакхех йолча легендашца дувцаш да.

Эрсий эскара мехка къулбехьеи даькъера Старо-Загора яхача городага а кхоачаш хьалхара наступлени яьчул тIехьагIа туркий полководца Сулейман — пашай ордаша эрсий юха а теха, тIехьашка баьхар. Стара-Планина яхача лоамаш долчахьа чукхайсача эрсаша моастагI Шипкински дукъагIа тIех а валийта къулбаседе дIа ца вахийта, аьнна чIоагIо йир. Цу моттигашка эрсий-туркий тIема хоадам беш дола къиза дов хилар. Иштта укхаза къоастайир болгарски халкъа кхел а.

Унзарча кхаь дийнахьеи кхаь буйсанеи эрсий тIемахоша а болгарски ополченцаша а туркий низаша хадданза еш йола атакаш юхайийттар. Укхаза лакхача лоамашка ше ма ярра хьахьекхар дукха ха йоацаш хьахиннача эрсий батальонашта уллув тIом беш лаьттача болгарски ополчене денал.

...Болгарски ополчене командира инарала Столетова кхетабора шийна хьалхашкара боккха исторически бехктокхам. ХIаьта цун доалахьа 5500 саги 27 йоккха топи яр. Сулейман — пашей цу моттиге болгарски а эрсий а позицешта духьала тIом беш 27.000 саги 48 йоккха топи яр.

Туркаша 1887 шера 21 августе Шипке атака йир. Хьалхара атака! Из юхатехар. ТIаккха шоллагIа, кхоалагIа, йиъалагIа... Ший тIемахоша толам ца боаккхаш эгIаз вахха волча Сулейман-пашас къаьнара средство юкъейоалаяр — дина фанатизмах пайда эца лаьрхIар. Цо юкъарча строя хьалхашка хьааравааьккхар шевар лергва тхо е эрсий позицеш хьаллоацаргья оаха, аьнна дув а бийа шоай лоаIаме тIем тIа баха раьза вола 2000 саг. Из унзара хIама бIаргадайнача цхьан эрсечо тIехьагIа яздергда: «Дерригача эскаро хоастабир майрал гойтараш, хIаьта тIаккха штурм е аьнна гIайттар. Беррига тIом латтача юкъа цу тайпара къиза дов хиннадац. Цу фанатикех дукхагIбараш байра, хIаьта цар декъий вайна а туркашта а хьагулде могаргдацар».

Малх чубиззалца туркаш ШипкагахьатурагIа гIийртар. Цу дийнахьа эрсаша а болгараша а цхьайтта атака юхатехар.

ТIом 22 августе а тIехьа беш бар. Сулейман-пашай кхаь оагIорахьара шипкински позицеш дIалаца вIаштIехьдаьлар. Ше котало йоаккхаргхиларах тийша волча цо сихваь султанага хоам ийца саг вахийтар: «Эрсий духьале е могаш а бац, иштта са бера бовла йиш йолаш а бац. Нагахьа санна укх бийсана моастагIий байда дIа ца болхе кхоана Iуйрийна аз юха атакаш дIайола а яь хIалакбергба уж».

Сулейман-пашас юха тIом дIаболабир, цхьабакъда, аьшка духьале йохае маганзар. ХIаьта эрсий йоккхий топаш цхьаннена тIехьа шоллагIъяр а соцаш сайцар: кхоачалуш латтар снарядий запасаш, иштта патронаш а кIезига йисар бахьан долаш топаш юкъ-юкъе мара ювлацар. ХьатIадоагIа оборона кхоалагIа ди. дукъ лорадерашка цхьа лоадам боаца герз мара дисадац. ХIаьта а уж тIехьашка бовлац. Цар кхерий а детташ духьале ю, дегIала бахе летт. ХIаьта туркий юхадухьала овтта а ца могаш тIехьашка бовл. Цхьабакъда, цар юха а атакаш ю. ТIаккха човнаш хиннараш а лазареташкара ара а баьле тIом бе болалу. МоастагI юха а тIехьашка ваьккхар.

ХIаьта сага ла геттара хала долча тIеххьарча сахьата тамашне хIама хилар — гIо дера 200 сагах (шишша цхьан говра тIа а вагIаш). Юха а тIом болабелар, цига а хьалха санна туркий тIехьашка баьлар. ХIаьта лоаман дуттара гIашлой наькъашка гIолла хьатIаухаш дар эрсий эскар.

Иштта яьккхар болгарски а российски а герза сийле.

Сий долча тIехьено цу лакхалеи тIа геттара доккха памятник оттадир. Цу чу дIачувоаллача гильзаш лоала а яь, цунах даь бархI метр дола бронзови лом оттадаьд. Памятника чурча помещене лакхале лораеш байнача наьха хIамаш яда. Царна массаза ха де этта латт кхерах баь болгарски ополченеци эрсий тIемахои. Лакхе ткъамаш дIа-хьа дахийтад котанлои даьлас — Нике. Йоагаш я даим йоага цIи.

Лакхале — Болгарски дерригача халкъа еза, уж текха, цар доаккхал ду моттиг. Укхаза дIахьекхар Болгаре дуненга а шийга а, кортамукъале шоашта йоагIаш хилар. Эрсий тIемахошца цхьана укхаза бада цун дог майра къонгаш.

Венцеслав НИЧЕВ,
болгарски журналист.
(София Пресс—АПН).

ОБЪЕКТИВЕ—ЧИЛИ

Чили — пхийтта шера гаргга Латински Америке эггара къизагIа йолча военни режима доал деча цу пачхахьалкхено дукха бала лов. Чиле граждании лоадам боаца бокъонаш а тIехьа яц, мехка моцал эттай, террор пачхахьалкхен политика ранга тIа яьккхай, кхыча тайпара уйла еш вслчоа чIоаггIа тIакхув. Хунта барски истола тIара хIама тассарга са тувсаш баха бокъо еннай царна.

СУРТАШ ТIА: сагIийна телача дуача хIама тIехьа аргIагIа латтараш; хунта политика духьала яьча манифестаце доакъашхоех цаI лаьцав.

ТАСС фотохроника.

Машаргахьа баьккха гIа

Ши шу хьалха хилар дунен тIарча кхерамзленах йола из кхерамзле мишта Iалашъе еза дувца дунен халкъашта юкъера дискуссеш дикка хийца событи.

Из событи я КПСС XXVII съезд. Цо оттайир долла хIама хIалакдеча герзах дуне мукъадаккхара а кортамукъачеи демократеи хьалашка дерригача мехкашта, халкъашта экономически, социальни дегIаахара тароаш ялара а кIийлеи тIа дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен долла хIама чулоаца система.

Дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен долла хIама чулоаца система хьаяра программо хьалъайю дIадахача шерашкара Советски Союза машаре инициативаш. Политически экономически низ белга дIа ца даькхача чIоагIа машар хила йиш йоацилга хьал а лоацаш, цу тайппара, цу программо чулоац тIема дар меттел, политически, экономически, гуманитарни доакъош а. Цу тIа лерхI цхьан пачхахьалкхеи е мехкий группа кхерамзле кхычар хьашташ толхадара чотагIа хьахулалургйоацаш.

КПСС XXVII съезда яьча ЦК Политически доклада тIа аьннад Советски Союз гIерт машареи кортамукъалени хьалашка къахьега советски халкъа таро яла. ХIаьта из дара эггара хьалха ядерни тIема еш йола кийчо соцае еза.

Ядерни тохкамаш дергдоацаш СССР цхьан оагIорахьара яьча мораторе дIахьекхар Советски Союза 70 шера исторе тIара хьайоагIача дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен долла хIама чулоацача система концепци оттаяр законагIа доагIаш хилар. Дерригача дунен тIарча наьха хьаькъало мога а еш мораторий дIайолаелар 1985 шера август бетте а, вешта аьлча съезд хьаеллале ялх бутт хьалхагIа.

КПСС XXVII съезд хинначул тIехьагIа герз дIадаккхара хьакъехьара США-неи СССР-аи юкъера переговораш халача хьал тIа оттайир СОИ хьакъехьара разработкаш дIахо яхьа еза яхача Рейгана администраце.

СССР тIаккха оттайир хьем боацаш Рональд Рейгани Михаил Горбачеви вIашагIкхета веза аьнна майрра инициатива.

Рейгана администраце Рейкьявике конструктивни йоаца позици лаьцар. Иштта дале а цу дицлургдоацача вIашагIкхетарах беркат даьлар, хIана аьлча из бахьан долаш iйш хилар шин мехка юкъе тIехьагIа переговораш е, Вашингтоне лакхерча боараме вIашагIкхета.

Цу лостаме майра баьккха гIа бар Генеральни секретара М. С. Горбачева заявлени. Цу тIа аьннадар ракетно-ядерни герзий кхыча классех, къаьстта юккъера гаьна йолхача ракетий хьакъехьара переговораш е кийча да.

ТIехьа тIадоагIача бетташка Рейгана администраце цкъа оттадаь ца Iеш оттадир Советски Союзо хьатIаэца йиш йоаца хьалаш. Иштта бола никъ чакх ца боалаш биса безаш хилар. Цул совгIа корабир «Першинг-1А» яхача ракетех дола дош къоастадара, РСМД-ах долча Договора кулгаш яздара никъ. Из исторически документ хIанз а США сенатои СССР Лакхехьарча Советои чIоагIде дезаш да. Бакъда, цо хIанзе а оарцагIдоах планета машар беза низаш ядерни герз дIадаккхара программа кхоачашъеча керда толамаш дахара, стратегически наступательни герзаш 50 процент кIезигде договор яра. Цу новкъа долхаш хIама карагIдалара тешал ду, къаьстта аьлча, барт ца кхеташ хIама хиннадале а, укх шера хьалхарча ялх бетта шинна а оагIорахьара переговораш толаме кхоачашхила йиш йолаш я царна юкъе дакъа лоацараша яхаш хиларо. Сихдаь герз хьадеш хилара цхьатарра бехке я «Йоккхий пачхахьалкхенаш» яхаш хинна дуккха йола организацеши общественни деятелаши шоашта хийттар тохкаш ба. Цар американски администраци тIахьех Советски Союза тIехьа хилара.

Ядерни герз хIанзара бIаьшере чакхъяллалца йолча хана чухь дIадаьккха даккха уйла чуессай США а кхыча мехкий а геттара дукхача наха. Из уйла чакхъяккхара дукха ха йоаццаш хьаяьй организацей коалици.

Дуккха нах оарцагIбовлар бахьан долаш укх тIеххьарча шин шера США конгрессо гIулакхаш даьд ядерни тохкамаш лелга ца магийтара, ОСВ-2 Договора тIа оттадаьраш лорадара тIадерзадаь. Цу решенеех дуккхаяраш йохаяь яле а, уж хиларо хьахьокх кхерамзле Iалашъяра гIулакхаш хувцалуш хилар.

Цу тайппара, КПСС XXVII съезд хинна ши шу мара даьнна доаццаше а арахьарча политика инициативеех дуккха яраш кхоачашхилара гарга я.

Цу даькъе эггара йоккхагIйола духьале я США администраци СОИ, программа тIагIертта кхоачашъе гIерташ хилар. Цудухьа кхерамзле Iалашъяра никъ герз дукхагIа хьадарах а ца лерхIаш переговораш ярах лерхIача дукхагIболча американцашта керттера маIан долаш да ПРО-х дола Договор лораделгеи космоса милитаризаци дIахо елга соцадари.

Де дезар хIанз а дукха да. Бакъда, хIанзе а дог тийшша ала йиш я 2000 шу тIакхоачаш дуне ядерни герз доацаш хургхилар утопи а йоацаш хила йиш яр да.

Мерилин БЕКТЕЛ,
«Дейли уорлд» яхача газета дунен халкъашта юкъерча отдела редактор, США.

(АПН).

ХЬАДЖ ЙОАГIА АХЧА

Панама (АПН). Лотаяьча цIеро, чIоагIа тата а доалаш, гаьнел лакхлуш ала тох, Iаьржача кIуро сигале дIакъовл. ХIатIалетача мерзача хьажо гIадгIалгаш доах меражах. Доагаш да миллионаш, доагаш да цхьабараша догдоахаш хиннараш, вахар, валар. Сона уллув латта пожарни кераста ламаз деш ва: «ДIауйла йича ма чIоагIа унзар рузкъа хIалак хулаш да!».

Панама генеральни прокурора распоряженегIа укх тIеххьарча шин шера дукха наркотикаш йоагаеш я. Цу юкъа лаьцаб эзар контрабандисташ. Уж ба наркотикаш дIаяхьа цкъара оттабаь нах. Укхаза царех «вирабIарзаш» оал. Бейггача маьхах кокаин чуйола пакеткаш кхухь цар: ши пхо йолча чемоданашка ехке, наркотически валарах дизача барзкъашта юкъе ехке.

Михаил БАКЛАНОВ,
соб. корр.